

Kig med på TikTok, så dine børn ikke radikaliseres

Unge søger mod mørke grupper på nettet for at få identitet og fællesskab. Vi må lære at forstå, hvordan algoritmerne fanger os med følelser

KRONIK

Af Jon Kristian Lange

Faglig konsulent i Julemærkehjemmene og tidligere seniorrådgiver for børn og unges digitale liv i Red Barnet og chefkonsulent i Center for Dokumentation og Indsats mod Ekstremisme

Hvad er din online *guilty pleasure*? Du ved, de små videoer, man ser for at få et mentalt afbræk.

Min er videoer med mennesker, der prøver at spise surstrømming. Jeg ved ikke helt hvorfor, men jeg kan åbenbart bruge en stor del af mit liv på at se mennesker åbne en dåse svensk fermenteret sild og øjeblikkeligt fortryde det.

Andre kan bruge overraskende lang tid på bumser, der bliver

trykket, eller meget beskidte tæpper, der bliver rensat. Andre igen bliver hængende ved mennesker, der falder, trafikuheld eller knockout i MMA. Og har du lagt mærke til, hvad der sker bagefter? Der kommer mere.

Når jeg har set tre videoer med surstrømming, får jeg anbefalet flere af de samme. Men algoritmerne lærer ikke kun, at jeg har en sær interesse for svensk fisk. De lærer også, hvilke følelser der får mig til at blive hængende. I mit tilfælde virker væmmelse og afsky ganske glimrende. Ved MMA kan det være spændingen, aggressionen eller voldsomheden, der fanger.

Algoritmerne lærer altså ikke kun af, hvad vi ser. De lærer også af, hvad der får os til at føle noget. Og stærke følelser er gode til at fastholde os. Det er

her, min lidt aparte fascination bliver alvorlig. For hvad sker der, når det, der fanger et ungt menneskes opmærksomhed, handler om vold, ydmygelse, had eller ekstremisme?

De seneste historier om danske børn og unge i sadistiske og voldseksremistiske onlinefællesskaber har med rette skabt bekymring. Nihilistisk voldelig ekstremisme har indtil for nylig først og fremmest været et kendt begreb blandt os, der arbejder fagligt med det ekstreme i børn og unges digitale liv. Nu har langt flere danskere stiftet bekendtskab med det, senest gennem sværdangrebet på en gymnasieskole i Fagersta i Sverige i august. Her undersøgte politiet den 18-årige gerningsmands forbindelse til en tiktok-profil med voldeligt indhold, mens en 16-årig dreng, som han havde kontakt med online, er varetægtsfængslet mistænkt for medvirken.

Også terrrorsigtelser mod helt unge mennesker her i Danmark

rejser det afgørende spørgsmål: Hvad er det egentlig, der trækker børn og unge ind i disse miljøer?

Jeg tror, vi leder efter svaret de forkerte steder.

Når vi traditionelt har talt om radikaliserings, har vi ofte ledt efter ideologien bag. Højreekstremismen, venstreekstremismen, islamismen. Hvornår begyndte den unge at få ekstreme politiske eller religiøse holdninger? Hvem påvirkede vedkommende? Hvilket verdensbillede blev den unge draget af?

Følelsens betydning

Relevante spørgsmål. Men vi risikerer at overse, at vejen ind i ekstreme fællesskaber ikke altid begynder med en ideologi. Den kan begynde med følelser.

Når jeg ser surstrømming, får jeg nemlig ikke kun tilbuddet mere surstrømming. Jeg får også indhold, der vækker nogle af de samme følelser i mig. Det kan være mennesker, der spiser andre ekstreme ting, eller nogen,

der bliver syge. Surstrømmingen er forsvundet ud af ligningen, men følelsen, jeg sidder tilbage med, er den samme.

Indimellem får jeg også anbefalet grupper og fællesskaber for mennesker med den samme lettere aparte fascination. Pludselig handler anbefalingen ikke kun om mere indhold.

Vi risikerer at overse, at vejen ind i ekstreme fællesskaber ikke altid begynder med en ideologi. Den kan begynde med følelser

De seneste historier om danske børn og unge i sadistiske og voldseksperimentelle onlinefællesskaber har med rette skabt bekymring, senest efter sværdangrebet på en gymnasieskole i Fagersta i Sverige i august. Her undersøger politiet den 18-årige gerningsmands forbindelse til en tiktokprofil med voldeligt indhold. Foto: Åke Ericson/TT/Ritzau Scanpix

Den handler også om andre mennesker, der føler noget af det samme.

For mig betyder det højst, at jeg har spildt tyve minutter på at kigge på mennesker, der spiser ting, jeg aldrig selv ville komme i nærheden af. Men mekanismen bliver mere alvorlig, når et ungt menneske føres videre til indhold, der rammer følelser knyttet til vold, vrede, ydmygelse eller had og samtidig bringes tættere på andre mennesker, der deler samme fascination.

Groomers ind i fællesskabet

Den type fællesskab, vi skal være bedre til at få øje på, kan beskrives med begrebet *hive ekstremisme*. Det kommer af det engelske *beehive*, en bikube, men også på *behave*. Man lærer, hvordan man skal opføre sig for at passe ind. Ligesom i en bikube formes den enkelte af det fællesskab, vedkommende bliver en del af.

Den unge træder ikke ind i fællesskabet med en færdig ideologi eller et ønske om at blive ekstremist. Indgangen kan være humor, fascinationen af at sige og gøre noget grænseoverskridende, jagten på status eller ganske enkelt følelsen af at høre til.

Påvirkningen sker gradvist i gruppen. Der behøver ikke være én leder eller groomer, som bevidst trækker den unge i en bestemt retning. Fællesskabet gør en stor del af arbejdet.

Den mekanisme kender vi fra helt almindelige digitale fællesskaber. Du skriver og opfører dig sandsynligvis anderledes på Pinterest og Instagram end i en gamingchat i et skydespil. Fællesskaber har forskellige koder for, hvad der passer ind.

I ekstreme fællesskaber kan processen blive selvforstærkende. Den unge lærer sproget, humoren og grænserne for, hvad der giver status. Noget, der først virker voldsomt eller grænseoverskridende, kan efterhånden opleves som mere normalt. På den måde kan *hive ekstremisme* minde om en form for gruppegrooming, blot uden én bestemt groomer.

Samtidig kan fællesskabet tilbyde noget, som børn og unge kan længes intenst efter: en stærk identitet og følelsen af endelig at høre til i en gruppe.

Her begynder to processer at spille sammen. Algoritmerne lærer, hvad der får den unge til at blive hængende. Fællesskabet

lærer den unge, hvad der giver status og anerkendelse. Grænser flytter sig, og det ekstreme kan blive normalt. Samtidig kan den unge få opfyldt et helt grundlæggende menneskeligt behov. At være noget for nogen og høre til et sted.

Selvfølge skal vi stille krav til techindustrien og gribe ind over for ulovligt og skadeligt indhold. Men hvis forebyggelsen først begynder, når politi og myndigheder bliver bekymrede, er vi allerede alt for langt nede ad vejen.

Hvis følelser og fællesskaber kan være en del af vejen ind, skal de også være en del af forebyggelsen. Det kræver, at voksne interesserer sig for de digitale steder, før der er grund til alvorlig bekymring. Ikke kun ved at spørge, hvad børn og unge ser, men også, hvem de møder online, og hvad der giver status i fællesskaberne.

Hvad gør algoritmerne?

Vi skal desuden hjælpe børn og unge med at få øje på, hvad algoritmerne gør ved vores opmærksomhed og følelser. Ikke gennem en teknisk forelæsnings ved spisebordet, men ved indimellem at kigge med og spørge, hvad der fik dem til at stoppe. Var videoen sjov, ulækker eller provokerende? Gjorde den dem nysgerrige eller vrede?

Endelig skal vi være mindst lige så optagede af de gode fællesskaber, som vi er af de farlige. Hvis længslen efter at høre til kan trække unge ind i destruktive miljøer, er adgangen til trygge og betydningsfulde fællesskaber ikke kun et spørgsmål om trivsel. Det er også forebyggelse.

Vi skal derfor ikke holde op med at lede efter ideologien. Men vi skal forstå, at den nogle gange kommer senere. Et ungt menneske kan blive en del af gruppen, før det bliver en del af gruppens verdensbillede.

Næste gang du selv ender med tyve minutters surstrømming, MMA, bumser eller beskidte tæpper, så læg mærke til, hvor algoritmerne forsøger at føre dig hen bagefter. Det er en lille og ret uskyldig øvelse i at få øje på nogle af de mekanismer, der kan få langt større betydning, når indholdet bliver mørkere.